

„mogelijk „gemaakt”, d. i. weer aangehecht worden. Dat „draden maken” is ook al geen „zwaar” werk; maar het moet geleerd worden en vereischt vlugheid, echte vinger-vaardigheid. Want het moet immers gebeuren onder 't loopen van den molen door: de molen mag niet stilstaan. Het heeft ook eene heele poos geduurd, eer ik het „draden-maken” naar behooren kon. Toen kwam baas Heenmeyer, die te beslissen had over mijne vaardigheid in het draden maken. Hij was tevreden, toen hij zag, hoe handig en goed ik het deed. Ik zou „verhoogd” worden, en nu voorgoed „vóór den molen” te werk gesteld. De volgende week al. Ik zou negen stuivers daags krijgen, en over een poosje misschien wel tien stuivers. Als ik zoo voortging, was ik over een jaar of anderhalf zeker „pondspinner”.

Heh ik al gezegd, dat wie vóór den molen geplaatst wordt, om onder 't gezag van den pondspinner, zijn onmiddellijken chef, „draden te maken”, „daggelder” heet? 's Maandags werd ik „daggelder”. Ik had nu het gevoel iemand van betekenis te zijn in de fabriek. Monteerder en molenkasser moesten me gehoorzamen:

*Weet, dat hij zonder éere leeft,
Die onder zich geen minder heeft,*

zoo stond er op een schrijffoorbeeld van de fabrieksmiddagschool. Nu had ik al twee minderen onder me. De eer begon te komen.

Mijn chef, mijn pondspinner, Piet Verhulst, de wegbereider voor betere toestanden, was een beste jongen, wel zes jaar ouder dan ik. Ik had 't goed bij hem. Hij had maar ééne fout, ééne . . . hij deed gaarne een slaapje, zoo zittende maar op eene leege katoenkist. En dan moest ik alleen „den heelen kant bijhouden”, al de draden „maken”, die „afknapt”, of „braken”. Ik mocht hem alleen wakker roepen, als er meer dan tien stuk waren . . . bij een minder getal moest ik me „er doorheen zien te slaan,” d. i. probeeren, of ik ze niet alle met eenigen spoed naar behooren kon sanhechten.

Ik maakte hem niet graag wakker. Alleen dan, als baas Heenmeyer er onverwachts mocht aankomen, ja dan riep ik hem gauw. Zoo ineens was hij dan wakker. Want er stond straf op 't slapen in de fabriek. Men werd een dag „gekort”, als men „daggelder” was, of nog minder in rang. Een „pondspinner”, die sliep op 't werk, kreeg een gulden boete, of soms meer. Geen halfjaar was ik daggelder of ik had al 't zelfvertrouwen van een pondspinner. Ik hoopte het te worden, als er eene plaats open kwam aan één der acht looppmolens. Ik stond waarlijk reeds op de lijst. Baas Heenmeyer had het goed met me voor. Hij zei, dat hij 't wel wist, hoe ik soms een heelen avond, van 5 tot 7 uur wel, heel alleen alles deed, en mijn pondspinner op de leege katoenkist zat te slapen. Ik deed er 't zwijgen toe; ik sliep ook wel eens, en dan deed mijn chef het werk zonder mij af. We waren 's morgens om vier uur al op, weet u, zomer en winter. Ik zou zeker „pondspinner” worden; en ik werd het. Ik was nog geen veertien jaar; ruim dertien nog maar.

Ik kreeg nu de hoogste macht over molen 5. Niemand dan ik mocht aan den „inlegger” komen, want ik-alleen had het recht tot „aan-” en „stop”zetten van de machine. Het was nu aan mij om te bepalen, wanneer de spoeltjes „vol” waren, en de molen stopgezet moest om ze van de spindels te doen. Ik had over nog veel meer de macht. Het oliekannetje om de spindels en de slenters te smeren, had ik te hanteeren. Niemand anders dan ik mocht daár aankomen. De koorden om de spindels had ik te vernieuwen, als ze versleten gelooopen waren. Ja, mijne macht was groot. En mijn gezag nog grooter!

Op mijn geroep van „molen kassen” verscheen de titularis op zijne hurken onder de draden. Als ik „leege pijpen” klopte, stond daar voor me, schuld-bewust, en met geopende hand, angstig afwachting of ik toelaan zou, de „monteerder”. Ik maakte een accord met hem: als er eene heele week geen „leege pijpen” waren, mocht hij des avonds vóór den molen komen, en ik zou hem leeren „draden maken”.

Hij mocht ook eens komen helpen, de volle spoeltjes van de spindels af te nemen. Dan leerde hij dat ook . . . om daggelder te kunnen worden.

En nu . . . „aanzetten” . . . „handen” . . . d. i. de molen zal weer gaan „loopen”, en ieder, die handen heeft, passe op, dat ze tusschen de wielen niet raken . . . Aanzetten! . . . Handen! . . .

Waarom ik nu pondspinner heette? Wel, dat 's uit te leggen. Ik werkte nu niet meer in daggeld, maar werd betaald naar de ponden garen van dit of dat nummer, die er op molen 5 in ééne week gesponnen werden. In weken van tegenspoed, als de molen dikwijls moest stopgezet, verdiende ik soms niet meer dan f 3.80. Maar ook, als alles voor den wind ging, wel eens f 4.80 en zelfs nu en dan f 5.20. Dat mocht dan wel eene gelukkige week heeten. Met f 5.20 eenlijk verdiend geld!

Ongelukkig ben ik zeker niet geweest, ook niet met het garen-nummer. Molen 5 spon bijna altijd garen 16, en daar „was wel wat aan te verdienen,” zooals wij dat noemden.

En ziet mijn lezer nu, dat ik autoriteit ben, als er over eene stoomkatoenspijnerij te praten valt?

Ik heh wel lust om er nog meer van te vertellen. . .

A. W. STELLWAGEN.

BEDENK, WAT GE DOET!

Overal elders had ik dit mijn betoog kunnen plaatsen, wat betreft het onderwerp. Doch in School en Leven heb ik het het liefst.

In School en Leven toch klept een warm hart voor kinderen, en omdat ik ze zulke lieve, heerlijke snoezen vind, wil ik in School en Leven eens voor hun rechten opkomen.

Feitelijk achrijf ik meer bepaaldelijk voor die categorie van lezers, die „het Leven” vertegenwoordigen.

Als ik niet wist, en herhaaldelijk in mijn omgeving had opgemerkt, dat School en Leven ook in „de wereld” wordt gelezen, dan zette ik dit artikel er niet in. Want de School, en zij, die de School vertegenwoordigen, zullen er weinig aan hebben.

Ze zullen er weinig aan hebben — omdat ze geen tijd genoeg, geen geld genoeg en geen jeugdigen overmoed genoeg hebben om zich te bezondigen aan wat ik bestrijden wou — ze zijn niet broodronken genoeg — God zegene hen!

Maar de menschen uit de wereld, zij, die tijd en geld genoeg hebben en daardoor broodronken zijn — zij bezondigen zich eraan, en de arme kinderen, die het anders zoo heerlijk zouden kunnen hebben, die worden er de dupe van.

Twee kleine bengels converseeren samen. De eene is een stuk jongen, een zalig bezit gewoonweg. Forsch, gezond, verstandig. — De andere doet er niet toe, want 't is om den eene te doen.

De andere zegt: „Ga jij vanmiddag naar de parade?”

De eene, bedrukt: „Nee.”

„Waarom niet?”

„Ma durft niet alleen met ons.” —

„Waar is dan je Pa?”

„Die komt pas om zeven uur.” —

„Nou, ik ga lekker met me Pa.” —

De eene bloost tot onder zijn krullen en holt hard weg. Ik vang hem op — hij huilt niet. — Dat komt nog wel! Dat komt nog wel! Als hij geen vijf jaar meer is. — Hij rukt zich los om met nummer drie te gaan spelen, en ik laat hem begaan. Gauw is de gene wel weer verdwenen uit zijn houding — hij is pas vijf jaar. Later zal hij niet zoo gauw zijn contenance terughebben.

Hij is de zoon van twee heerlijke jonge menschen. Hij heeft nog een zusje, een dotje. En — die heerlijke jonge menschen, die deze twee kinderen hebben, kinderen, waar je God op je knieën om zou bidden — die hebben gevonden, dat ze 't niet langer met elkaar uit konden houden, en zijn, bij wederzijdsch goedvinden, gescheiden. Omdat er niet één van die afschuwelijke redenen tot echtscheiding voorhanden was, oordeelde de rechtbank bij beide partijen geen „schuld” aanwezig, zoodat geen van de twee van de kinderen beroofd moest worden. Die moesten ze eerlijk deelen: zij het meisje, hij het jongetje. En omdat hij begreep, dat de jongen 't beter zou hebben bij zijn moeder, dan bij den vader in zijn nieuw jonggezellenhuis — werd de jongen bij zijn moeder gelaten. Maar, omdat hij zijn jongen toch ook weer niet missen kon en zijn meisje daarbij niet, en, omdat hij in goeden vrede van zijn vrouw was gegaan, werd er besloten, heel „ruimdenkend”, dat de jonge vader elken avond om zeven uur zijn kinderen zou komen opzoeken bij zijn gescheiden vrouw. En zoo gaat dat lieve leventje zijn gang.

O, de kinderen, de arme kinderen! Zij, die opgroeien in een zóó gebroken toestand.

De jongen, die zijn vader niet meer heeft dan dat uurtje 's avonds — de arme jongen, die dan vuurrood

zijn vader uitlaat! — O, de arme kinderen, als we nu een paar jaar verder zijn! Want en de vader en de moeder zijn te jong om niet weer te hertrouwen, en dan? En dan?

Deze twee menschen hebben niet nagedacht over het groote leed, dat zij over hun kinderen gingen brengen. Een leed, dat hun kinderjaren verduisteren zal, dat hen 't meeste pijnigen zal op de geluksdagen huns levens. Ik zie het meisje op haar trouwdag. Dan zal er een man binnengelaten worden, ongemerkt. — 't Is zoo'n rare situatie, nietwaar? Haar vader is 't, die haar toch ook gelukwenschen wil. Ik zie den jongen zijn examens doen — ik zie hem promoveeren — in het publiek zit de man zijner moeder — en op de achterste rij staat zijn vader. —

De ouders hebben niet geweten, wat ze doen, en dat is hun groote zonde.

Ze moeten weten, wat ze doen. Daar zijn ze volwassen menschen voor. Ze moeten weten, hoe hun daden op hun kinderen reageeren. Daar zijn ze ouders voor. En als ze dan toch hun kinderen leed doen, zonder dat ze weten, wat ze doen, dan verdienen ze geen vergeving.

Ouders, hoe kunt ge, hoe kunt ge toch over scheiding spreken, zoodra ge kinderen hebt? Hebt ge dan niets voor die kinderen over? Kunt ge dan terwille van die kinderen, U niet beheerschen? Pas op — ik spreek niet over die huwelijken, waarin het tot handtastelijkheden is gekomen, en rauwe woorden. — Voorzeker, dan lijden de kinderen nog 't minste door een scheiding. — Maar over de huwelijken uit de beschaafde, wellicht overbeschaafde wereld, waar de menschen tijd hebben, zichzelf te beschouwen, en te peinzin over onbegrepenheid, of verkeerd-begrepenheid — waar de menschen geld genoeg hebben om allerlei manoeuvres uit te halen met een advocaat, zoodat de scheiding voltrokken kan worden, al bestaat er geen werkelijke reden.

Die menschen konden zich dan toch wel eens een beetje inbinden! Die menschen konden dan toch wel eens aan hun kinderen denken, opgevoed in scheuring, grootgeworden in verweezing!

Maar ze weten niet wat ze doen. En met je kinderen te handelen, zonder te weten wat je doet, dat is zonde, groote zonde.

NANNIE VAN WEHL.

Hoe is het mogelijk, dat ik dit gausche artikel heb kunnen schrijven, zonder te denken aan Inga Heine! Hoe durfde ik het te schrijven naast Inga Heine! Maar nu staat 't er, en ik laat 't staan, en ik laat 't gaan, want velen in het drukke leven hebben wellicht geen tijd, Inga Heine te lezen, doch zullen voor deze enkele bladzijden wel tijd vinden.

Inga Heine — in dat boek is alles ten ruimste uitgewerkt, wat ik hier wilde beweren. Inga Heine — in dat boek is alle strijd, alle smart, maar ook de overwinning beschreven, waarop ik doelde. Inga Heine heeft den Dokter lief, en hij heeft zijn liefs zijner jonge zachte vrouw ontnomen en Inga gegeven, en gaf duizendmaal meer aan Inga, dan de zachte blonde vrouw ooit